

הכנסת העשרים וחמש

יוזמים : חברי הכנסת
אביגדור ליברמן
עודד פורר
יבגני סובה
שרון ניר
יוליה מלינובסקי
חמד עמאר

פ/25/2877

הצעת חוק-יסוד : בית משפט לחוקה

1. הקמת בית משפט לחוקה
- מטרתו של חוק יסוד זה להקים בית המשפט לחוקה ולעניינים חוקתיים, אשר יפסוק בכל נושא בו מתעוררת שאלה חוקתית הטעונה הכרעה, וזאת לאור עקרונות היסוד בדבר ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית.
2. בית המשפט לחוקה
- (א) מוקם בזאת בית המשפט לחוקה ולעניינים חוקתיים, (להלן בית המשפט לחוקה), שמקום מושבו הוא ירושלים.
- (ב) בית המשפט לחוקה, והוא בלבד, ידון בכל נושא בו מתעוררת שאלה חוקתית הטעונה הכרעה, לאור עקרונות היסוד בדבר ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית.
- (ג) לא יפסוק בית משפט אחר בעניינים המצויים בסמכותו של בית המשפט לחוקה; ראה בית משפט אחר כי מתעוררת שאלה כאמור יועבר הדיון בעניין לבית משפט לחוקה.
- (ג) בית המשפט לחוקה ימנה חמישה עשר שופטים.
- (ד) ההרכב המזערי שבו יידון בית המשפט לחוקה הוא הרכב של אחד עשר שופטים.
- (ה) לא תתקבל החלטה של בית המשפט לחוקה אלא ברוב של תשעה שופטים.
- (ו) הלכה שנפסקה בבית המשפט לחוקה מחייבת כל בית משפט אחר, זולת בית המשפט לחוקה.

(ז) קבע בית המשפט לחוקה שחוק או הוראה סותרים הוראה בחוק-יסוד או בעקרונות היסוד של מדינת ישראל, יישלל תוקפו של אותו חוק או הוראה בתוך שישה חודשים ממועד החלטתו של בית המשפט; תיקנה הכנסה בחקיקה את הסתירה, בית המשפט לחוקה יהיה רשאי להאריך את התקופה האמורה.

מינוי שופטים 3. (א) שופטי בית המשפט לחוקה יתמנו בידי נשיא המדינה לפי המלצת הגופים המנויים להלן:

(1) שלושה שופטים הכשירים לשמש כשופטים בבית המשפט העליון אשר ייבחרו על ידי הוועדה לבחירת שופטים מתוך רשימת מועמדים שתוגש על ידי שר המשפטים;

(2) שלושה דיינים אשר ייבחרו על ידי הוועדה לבחירת דיינים מתוך רשימת מועמדים שתוגש על ידי נשיא מועצת הרבנות הראשית לישראל;

(3) קאדי אשר ייבחר על ידי הוועדה למינוי קאדים מתוך רשימה שתוגש על ידי נשיא בתי הדין השרעיים לערעורים;

(4) שלושה חברי סגל אקדמי בכיר אשר ייבחרו על ידי שר החינוך מתוך רשימה שתגיש המועצה להשכלה גבוהה, כמשמעותה בחוק המועצה להשכלה גבוהה, התשי"ח-1958¹;

(5) שלושה נציגי ציבור שתבחר הכנסת בהצבעה חשאית במליאת הכנסת מתוך רשימה שיגישו סיעות הבית; פרטים לעניין זה ייקבעו בתקנון הכנסת;

(6) אזרח ישראלי, שארץ הולדתו אינה ישראל, שעלה לישראל לפני לא יותר מעשרים שנים, וששהה בישראל כחמש שנים לפחות שייבחר על ידי השר לעלייה וקליטה מתוך רשימה שיגיש יושב ראש הסוכנות היהודית לארץ ישראל.

(ב) כל רשימת מועמדים כאמור בסעיף קטן (א) תכלול לפחות פי שניים מועמדים ממספר השופטים שניתן לבחור אותם.

כשירות 4. (א) לא יתמנה שופט בית משפט לחוקה אלא אזרח ישראל אשר גילו מעל 21 ואשר שירת שירות צבאי או שירות לאומי.

(ב) לא יתמנה אדם לשופט בבית המשפט לחוקה אדם שהורשע בדן פלילי בעבירה למעט עבירות תעבורה או עבירות מסוג ברירת משפט.

¹ ס"ח התשי"ח, עמ' 191.

5. הצהרת אמונים
מי שנתמנה לכהן כשופט בבית המשפט לחוקה יצהיר בפני נשיא המדינה הצהרת אמונים זו: "אני מתחייב לשמור אמונים למדינת ישראל כמדינה יהודית דמוקרטית, לערכיה וסמליה, לשפוט משפט צדק, לא להטות משפט ולא להכיר פנים".
6. תקופת כהונה
כהונת שופט תתחיל מעת שהצהיר הצהרת אמונים ולא תסתיים אלא באחת מאלה:
(1) בתום שבע שנים לכהונתו;
(2) בצאתו לקצבה;
(3) בהתפטרותו;
(4) בהיבחרו או במינוי לאחד התפקידים שנושאייהם מנועים מלהיות מועמדים לכנסת;
(5) בהגיעו לגיל שבעים;
(6) על פי החלטה של לפחות תשעה משופטי בית המשפט לחוקה;
(7) בפטירתו;
(8) על פי החלטה של בית הדין המשמעתי, כהגדרתו בחוק-יסוד: השפיטה².
7. ייחוד הכהונה
שופט בית משפט לחוקה לא יעסוק בעיסוק נוסף ולא ימלא תפקיד ציבורי אחר, אלא לפי חוק או בהסכמת נשיא בית המשפט לחוקה ושר המשפטים.
8. משכורת וגמלאות
משכורתם של שופטי בית המשפט לחוקה ותשלומים אחרים שישולמו להם, בתקופת כהונתם או לאחריה, או לשאיריהם לאחר מותם ייקבעו בחוק או בהחלטה של הכנסת או של ועדה מוועדותיה שהכנסת הסמיכה לכך; לא תתקבל החלטה המכוונת להפחית ממשכורתם של שופטים בלבד.
9. שיפוט
(א) לא תיפתח חקירה פלילית נגד שופט בית המשפט לחוקה אלא בהסכמת היועץ המשפטי לממשלה, ולא יוגש כתב אישום נגד שופט בית משפט לחוקה אלא בידי היועץ המשפטי לממשלה.
(ב) לא יידון אישום פלילי נגד שופט בית משפט לחוקה אלא לפני בית משפט מחוזי בהרכב של שלושה שופטים, זולת אם הסכים השופט שהאישום יידון בדרך הרגילה.

² ס"ח התשמ"ד, עמ' 79.

- הוראות 10. סדרי מינהל של בית המשפט לחוקה, קביעתם, האחריות לביצועם ודרך מינויו של רשם ייקבעו בחוק.
- יציבות 11. (א) אין בכוחן של תקנות שעת חירום לשנות חוק זה, להפקיע זמנית את תוקפו או לקבוע בו תנאים.
- (ב) לא ניתן יהיה לשנות כל הוראה בחוק זה אלא ברוב של חברי הכנסת.

ד ב ר י ה ס ב ר

לאור המחלוקות הגוברות בציבור בישראל בקשר לבית המשפט העליון ופסיקתו בעניינים שונים ולאחר למעלה מ-75 שנות קיומה של מדינת ישראל כמדינתו של העם היהודי וכמדינה יהודית ודמוקרטית השוחרת שלום ואחוה בין העמים, מוצע להקים את בית המשפט לחוקה.

בית משפט זה יהיה אמון על פרשנות לעקרונותיה היסודיים של מדינת ישראל כביתו הלאומי של העם היהודי וכמדינה יהודית ודמוקרטית ולכן הרכבו ישקף מגוון דעות רחב ככל האפשר.

הצעת חוק דומה בעיקרה הונחה על שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חבר הכנסת שלמה קרעי (פ/72/24).

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
כ"ז באדר התשפ"ג (20.03.2023)